

Observaties oorlog Oekraïne – week 17

Situatie in Oekraïne

- > De oorlog in Oekraïne duurt nu negen weken en gaat vandaag de tiende week in. De strijd concentreert zich intussen met name rond de oostelijke regio Donbas. De strijd om Marioepol lijkt zo goed als beslecht, al houden Oekraïense troepen bij de Azovstal-fabriek nog stand.
- > De afgelopen dagen vinden ook explosies plaats in Transnistrië, een zelfverklaarde pro-Russische republiek die tot Moldavië behoort.
- > De afgelopen vier weken heeft er tussen Rusland en Oekraïne nauwelijks overleg op politiek niveau plaatsgevonden, hetgeen betekent dat de strijd nog wel even voortduurt.
- > Westerse landen, waaronder het VK, overwegen zwaarder militair materieel (waaronder gevechtsvliegtuigen) naar Oekraïne te sturen.

Vluchtelingenstroom

- > Sinds het begin van de oorlog zijn ruim 5 miljoen mensen Oekraïne ontvlucht (bron: UNHCR).
- > In Nederland verblijven nu zo'n 48.000 Oekraïense vluchtelingen, waarvan 33.000 in opvanglocaties.
- > Op dit moment zijn nog 11.000 opvangplekken beschikbaar, maar staatssecretaris Van den Burg heeft gemeenten gevraagd om nog eens 25.000 opvangplekken gereed te maken.
- > Op Oekraïense vluchtelingen is een Europese beschermingsregeling van toepassing op basis waarvan zij in ieder geval voor één jaar in de Europese Unie mogen verblijven, zonder asiel te hoeven aanvragen. Ze hebben recht op onderwijs, sociale bijstand en medische zorg en mogen in Nederland werken.
- > Omdat Oekraïners niet standaard tegen mazelen en polio zijn ingeënt, heeft het RIVM gewaarschuwd alert te zijn op een mogelijke uitbraak van deze ziekten. De waarschuwing geldt met name voor gemeenten in de Bijbelstreek waar de vaccinatiegraad relatief laag is.

Economische consequenties

- > Rusland heeft aangegeven geen gas meer te zullen leveren als niet in roebels wordt betaald. De levering van Russisch gas aan Polen en Bulgarije zou Gazprom al hebben stopgezet.
- > De wereldwijde prijzen voor voedsel (m.n. van graan en plantaardige olie) en ook metaalprijzen zijn enorm gestegen, waardoor vooral arme landen 'economisch geruïneerd' zullen worden, zo waarschuwde de secretaris-generaal van de VN.
- > De stemming onder consumenten in Nederland is in april gedaald naar het laagste niveau ooit, aldus het CBS. Consumenten zijn somber over de economische vooruitzichten, hun eigen financiële situatie en vinden het een ongunstige tijd om grote aankopen te doen. Ongetwijfeld speelt de hoge inflatie hierbij een rol.

Cyber en nucleair

- > Door Microsoft is een onderzoeksrapport uitgebracht waaruit blijkt dat cyberaanvallen een grotere rol spelen in de oorlog tussen Rusland en Oekraïne dan eerder werd gedacht. Zo zou Rusland hybride tactieken gebruiken en hackers inzetten om militaire aanvallen van Rusland te ondersteunen.
- > Cyberaanvallen op andere landen dan Oekraïne lijken mee te vallen, maar kunnen dreigend zijn. De activistische hackgroep KillNet heeft bijvoorbeeld DDoS-aanvallen uitgevoerd op verschillende websites van luchthavens, transport en overheidsorganisaties in Europa.

- > In een gezamenlijk advies bracht een aantal landen op de website van de CISA (de Amerikaanse Cybersecurity and Infrastructure Security Agency) een waarschuwing uit voor cyberactiviteit door statelijke en criminele Russische actoren.
- > Directe communicatie met de kerncentrale in Tsjernobyl is hersteld en ook is er weer een reguliere aflossing van medewerkers. De situatie rondom de kerncentrale is echter nog steeds onveilig omdat bruggen zijn verwoest en in het gebied mijnen liggen. Een aantal experts van de IAEA brengt deze week aan Tsjernobyl een bezoek.

Maatschappelijke consequenties

- > De afgelopen weken waren er wederom verschillende particuliere initiatieven om Oekraïense vluchtelingen te ondersteunen. Zo werden Oekraïense vluchtelingen actief betrokken bij vieringen van Koningsdag.
- > Om ook aan vluchtelingen uit andere landen aandacht te schenken, werd in Arnhem door particulieren een gezamenlijke iftarmaaltijd georganiseerd.
- > Daarnaast wordt er op sociale media nog altijd kritiek geuit op de inspanningen die worden gepleegd om Oekraïense vluchtelingen op te vangen. Sommigen begrijpen niet waarom er voor Oekraïners huizen zouden worden gebouwd, terwijl 'Nederlanders' hier al lang op wachten.
- > De AIVD waarschuwt dat in Nederland de tegenstellingen toenemen. Poetins verhaal over de oorlog zou ook hier zijn weg vinden, met name in de ideeën van radicale groepen die tegen de overheid en tegen instituties zijn.

Bestuurlijk advies

- > Er zal moeten worden nagedacht wanneer de crisisstructuren kunnen worden afgeschaald, maar belangrijk is wel dat ook tijdens de zomermaanden overleg tussen het Rijk en gemeenten/veiligheidsregio's blijft plaatsvinden.
- > Solidariteit is eindig. Blijf daarom in verbinding met de lokale bevolking en probeer de dilemma's uit te leggen die in deze crisis een rol spelen.
- > Houd voldoende oog op de belastbaarheid van medewerkers.

Lectoraat Crisisbeheersing,

Vina Wijkhuijs, Jana Domrose, Marte Luesink, Menno van Duin, Marije Bakker

Bijlage: Vluchtelingenstroom in Duitsland – week 17

Actuele situatie

- > In Duitsland zijn inmiddels meer dan 379.000 Oekraïense vluchtelingen geregistreerd. Omdat voor Oekraïners geen registratieplicht geldt, zal het werkelijke aantal groter zijn.
- > Naast vraagstukken rondom opvangplekken, gaat binnen de Bondsrepubliek de aandacht uit naar de integratie van Oekraïense vluchtelingen. Tijdens de vluchtelingentop van 25 april werd geconstateerd dat er meer capaciteit nodig is voor kinderopvang en onderwijs.
- > De Bondsrepubliek heeft aangekondigd dat Oekraïense vluchtelingen die dit jaar hun middelbare schooldiploma hadden moeten behalen, ook zonder dit diploma worden toegelaten tot Duitse universiteiten en hogescholen. Achtergrond van het besluit is dat de landelijke eindexamens in Oekraïne vanwege de oorlog niet konden plaatsvinden en men de scholieren niet wil benadelen. Als reactie op dit besluit werden op sociale media de strenge toelatingseisen voor Duitse studenten bekritiseerd en werd ervoor gepleit dat Duitsers dezelfde 'rechten' zouden moeten krijgen als Oekraïners.
- > Ook is er veel kritiek geuit op de ongelijke behandeling van Oekraïense vluchtelingen ten opzicht van vluchtelingen uit andere landen. Onder de slogan '*Einige sind gleich, andere sind gleicher*' circuleren op sociale media meerdere (parodie)video's waarin op racisme en seksisme in de vluchtelingenopvang gewezen wordt.
- > Daarnaast is er op Twitter verontwaardigd gereageerd op de grote som geld die wordt vrijgemaakt voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen, terwijl heel veel Duitsers onder de armoedegrens leven. Aanleiding van deze discussie was een lokaal krantenbericht over een specifieke opvanglocatie die 104.000 euro per maand zou besteden aan enkel de catering voor 62 vluchtelingen.

Disclaimer:

Deze bijlage is grotendeels gebaseerd op mediaberichten van de Duitse publieke omroep (ARD/ tagesschau.de) en regionale kranten. Voor een beeld van actuele sentimenten zijn tevens sociale media berichten (m.n. Twitter) bekeken. Ook al is er grote zorg besteed aan de betrouwbaarheid en actualiteit van de informatie, er kan niet gegarandeerd worden dat het relaas geen feitelijke onjuistheden bevat (bijv. door foutieve weergave van ontwikkelingen en cijfers in de geraadpleegde mediaberichten).